

HVORDAN SER VI, HVAD ANDRE FØLER?

Det vakte stor opsigt, da den svensk-amerikanske forsker Poul Ekman for nogle år siden rejste verden rundt med et sæt fotografier af skuespillere, der udviste forskellige følelsesudtryk – angst, vrede, tristhed osv. – og det viste sig, at folk overalt i verden kunne sætte de rigtige følelsesbegreber på de forskellige fotografier. Det gjaldt for eskimoer, kinesere, buskmænd i Afrika og indfødte på Ny Guinea.

Det kom som en stor overraskelse for datidens psykologer, fordi man på den tid mente, at de forskellige ansigtsudtryk, vi udviser ved forskellige følelser, var *indlært* under opvæksten og derfor skulle være forskellige fra kultur til kultur.

Ekmans undersøgelse gav således dødsstødet til denne indlæringsteori om vores mimik, og man gik i vid udstrækning over til at tale om *medfødte* ansigtsudtryk ved forskellige følelser. Disse ansigtsudtryk er formentlig opstået hos vore fjerne forfædre, allerede inden de havde lært at tale men i en tid, hvor det af hensyn til gruppelivet var vigtigt for fortidsmenneskene, at de kunne forstå hinandens følelser.

Tilhængerne af denne sidstnævnte teori mener derfor, at vi stadig væk umiddelbart kan se i andres ansigter, hvad de føler, uanset hvad vi i øvrigt ved om den pågældende og om baggrunden for den følelsesmæssige reaktion.

Men nu viser en ny undersøgelse af James Carroll og James Russell fra Canada, at vi nok slet ikke benytter os ret meget af denne evne til aflæsning af følelsesudtryk i ansigts-mimikken – hvis vi overhovedet har sådan en medfødt evne.

De to forskere benyttede de samme fotografier, som Ekman havde benyttet i sin undersøgelse hos forskellige folkeslag verden over. Men inden de spurgte deres forsøgspersoner – som alle var yngre amerikanere – hvad personen på et af fotografierne følte, fortalte de en lille historie om, hvad den pågældende havde været ude for.

Historien kunne fx gå ud på, at en person kom ud for en grov provokation (som ville gøre de fleste meget vrede), og derefter viste man et af Ekmans fotografier, som angiveligt forestillede personen efter den provokerende oplevelse. Så spurgte man forsøgspersonerne om, hvad den pågældende følte.

Det viste sig, at det stort set var ligegyldigt, hvilket af Ekmans fotografier man viste; perso-

nen blev under alle omstændigheder bedømt som *vred* af næsten alle forsøgspersoner – altså ganske uanset, om personen på billedet i Ekmans oprindelige undersøgelse blev bedømt som vred, angst, trist, forbavset eller andet.

Hvis historien handlede om en person, der kom ud for en farlig situation, blev alle ansigterne ligeledes bedømt som udtryk for angst – igen uafhængig af, hvad de pågældende ansigter oprindeligt skulle forestille.

De to forskere konkluderer, at det er muligt, at vi kan udlede noget om, hvad en person føler, hvis vi *intet* aner om baggrunden for den følelsesmæssige reaktion – udelukkende ved at studere mimikken. Men i dagliglivet ved vi som regel, hvad der går forud for en følelsesmæssig reaktion – eller vi tror, at vi ved det – og så er det altså denne viden langt mere end personens specielle mimiske udtryk, der spiller den afgørende rolle for, hvilken følelsesmæssig tilstand, vi tillægger den pågældende.

tn

Kilde: Carroll, J. M. & Russell, J. A. (1996): Do Facial Expressions Signal Specific Emotions? Judging Emotion From the Face in Context. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 205-218.

Redaktionsgruppen består af:
Ask Elklit, Thomas Nielsen (redaktør),
Dion Sommer & Bobby Zachariae,
alle fra Psykologisk Institut, Århus
Universitet.

Sekretariat: Anne Sørensen
(træffes man-fr. kl. 9-15 på
tlf. 89 42 49 00, direkte: 89 42 49 23)